

סיפורי סבתא

בית העדות מושב ניר גלים

חיות החופש:

כיצד תרם בית הזכויות להצלת יהודים?

בין העונים נכונה יוגרל ספר או דיסק! pnimaprasim@gmail.com

חדש!

ערכ, רננה ישבה ליד השלחן והכינה שעורים, לפתע נתקלו ידיה בדרך. היא הוציאה את הדף וקרבה לסבתא נחמה בשמחה. "סבתא, השנה היא שנת בת מצוה. קבלנו פרויקט לכתב עבודת שרשים. תוכלי לעזור לי?" סבתא נחמה הניחה מידה את הצמר ואת המסרגות ושאלה בקול רועד "מעת, איך אוכל לעזור?" "ספרי לי על חייך בהונגריה, כשהיית קטנה. על משפחתך..." סבתא שתקה. ולבסוף אמרה בשקט, "נולדתי בהונגריה בעיר הביירה בודפשט. היינו משפחה חמה ואוהבת עד שהחלה מלחמת העולם השנייה. רב הזמן נצחו הגרמנים. הם כבשו את כל מדינות אירופה ואף לצפון אפריקה ולינו הגיעו במדינות שפכשו, היהודים היו אויביהם, לא העמים החזקים ומלאי הכח, אלא היהודים, עם הספר והתורה. בכל מדינה אספו את היהודים ושלחו אותם למותם. וגם כשכבשו את הונגריה הרגו את רב היהודים", ספרה בעצב. "איך נצלת סבתא?" שאלה רננה בסקרנות. נצלתי עם הרבה מיהודי בודפשט בזכות איש צדיק בשם משה קראוס, אמרה סבתא ובעיניה חיוך.

"משה קראוס?" התפלאה רננה. "משה קראוס, חבר התנועה הדתית 'המזרחי', היה מנהל המשרד הארצישראלי בבודפשט. כששמע על מעשי הגרמנים שכנע את הקונסול השוויצרי קרל לויץ להכין תעודות מזויפות, מטעם ממשלת שוויץ (ממשלה של השתתפה במלחמה) ליהודים בבודפשט. אלו היו תעודות חסות. הגרמנים הכירו בתעודות ולא פגעו ביהודים בעלי התעודות." "על בית הזכויות שמעת?" שאלה פתאום סבתא את רננה. "בית הזכויות. האם זה בית מלא זכויות?" שאלה רננה. "כמעט", השיבה סבתא. "בית הזכויות היה מפעל זכויות של אדם יהודי בשם ארתור וייס. הוא נדב את המפעל למקום שבו יכינו את התעודות המזויפות. כדי להכין הרבה תעודות בזמן קצר היו זקוקים לידים רבות. אלו היו חברי תנועות הנער הציוניות צעירים אלו עזרו להכין את התעודות שעליהן התנוססה חותמת הקונסוליה בשוויץ. כשהיו התעודות מוכנות הסתכנו בני הנער וחלקו אותן למשפחות ברחבי בודפשט. יהודים רבים היו בסכנה יומיומית, לכן עברו לגור בבית הזכויות. כך נצלו עשרות אלפי יהודים. גם אני וחברתי הסתכנו וחלקנו

תעודות", סימה סבתא את ספוריה. רננה הקשיבה מהרהרת, אחר הפסיקה את השתיקה ובקשה, "ספרי עוד סבתא!" "לאחר המלחמה עלינו, ותיקי תנועת בני עקיבא בבודפשט, לארץ ישראל, ובכ"ב בחשון תש"י הקמנו את המושב השתופי "ניר גלים". פרוש השם: ניר זה שדה, וגלים הם גלי הים, שליידם הקמנו את ביתנו. סמוך למושב נוסדה לאחר שבע שנים העיר אשדוד. אנו עבדנו בחקלאות וגדלנו את ילדינו. כשנולדתם אתם, נכדי ונכדי חברנו, החלטנו להקים בית עדות. מקום שבו יספר ספורנו לילדינו ולדורות הבאים. עברו שנים, סבא נפטר, ועברתי לגור אתכם, רחוק מהמושב, אבל אולי הגיע הזמן לחזור הביתה ולבקר בבית העדות", אמרה סבתא ובעיניה ברק.

ואכן זמן מה אחר כך בקרו בני המשפחה במושב והתקבלו בחמימות ובאהבה על ידי אנשי המושב. בסיום הבקור נכנסו ל"בית העדות". ב"בית העדות" ראו תערוכת דגמים של פתי כנסת מפארים שהשמדו בשואה. דגמים אלו בנה מגפרורים האמן חנו ויצמן, נצול שואה אף הוא. הם ראו ארון קדש גדול שנצל מההשמדה והובא לארץ, ראו תמונות ושמועו ספורים מנצולים. לבסוף צפו במציג מרתק שספר את ספורו של בית הזכויות. כשהסתים הבקור אמרה סבתא נחמה ופניה להבה, "הגרמנים רצו להשמיד את העם היהודי ונכשלו. אנו ילדינו ונכדינו כאן, ואלו הם... אינם."